

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

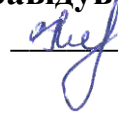
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв

Кафедра дошкільної та початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Н. В. Котелянець

«19» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК27 Сучасна українська мова з практикумом

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань:	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність:	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта
Форма навчання	денна

2024–2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни Сучасна українська мова з практикумом

розроблена на основі освітньо-професійної програми **Дошкільна освіта**,
(назва ОПП)
навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня **бакалавр** за спеціальністю **012 Дошкільна освіта**

Розробники: **Жигора Ірина Валеріївна**, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти

Протокол від «19» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

Котелянець Н. В.

Робоча програма навчальної дисципліни **Сучасна українська мова з практикумом** для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта першим бакалаврським рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2024. – 25 с.

© Жигора І. В., 2024 рік
© ЦДУ імені В. Винниченка,
2024 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна/ за вибором	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	Рік підготовки	
		2024-й	2025-й
Загальна кількість годин – 135	Освітня програма: Дошкільна освіта	Семестр	
		1-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції	
		18 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	16 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		50 год.	21 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
Екзамен			

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: дати студентам факультету педагогіки, психології та мистецтв основи наукових лінгвістичних знань, сприяти розвитку й удосконаленню культури мовлення.

Завдання: забезпечити теоретичну й практичну підготовку студентів: дати основні відомості про мову як суспільне та історичне явище, про структуру й закономірності її розвитку, а також допомогти оволодіти нормами сучасної української літературної мови, виробити міцні практичні навички мовного аналізу, грамотного письма і високої культури мовлення, бережного ставлення до слова.

У результаті вивчення навчальної дисципліни в студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

загальні	фахові
----------	--------

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.
КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.
КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).
КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.
КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.	КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.
КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 15. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього й дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН 18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього й дошкільного віку.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Фонетика. Лексикологія. Орфографія.

Тема 1. Фонетика і фонологія. Орфоепія

У розділах «Фонетика і фонологія» та «Орфоепія» звертається увага на співвіднесеність звука мовлення й фонемі, на різновиди й причини історичних та позиційних чергувань звуків, зміни їх у потоці мовлення. Знання цього матеріалу

дає змогу вчителю науково обґрунтувати методику навчання грамоти й фонетики. Відомості з орфоєпії допоможуть оволодіти вимовними нормами сучасної української літературної мови, зрозуміти причини відхилення від цих норм, щоб попереджати, помічати та виправляти помилки в мовленні своїх вихованців.

Тема 2. Графіка й орфографія.

У розділі «Графіка й орфографія» розглядається звукове значення букв, співвіднесеність між буквами і звуками та правописні норми відповідно до останньої (зі змінами) редакції українського правопису. Знання окресленого матеріалу потрібні при навчанні дітей грамоти та виробленні навичок грамотного письма.

Тема 3. Лексика і фразеологія. Лексикографія.

Розділ «Лексика і фразеологія. Лексикографія» передбачає вивчення лексичного багатства й різноманітності мови, принципів класифікації лексики за походженням, сферою вживання тощо. Засвоєння цього розділу допоможе фахівцеві в роботі над розвитком зв'язного мовлення учнів та при аналізі текстів художньої літератури на уроках читання. Студенти ознайомляться з різними типами словників, сформулюють навички роботи з ними, що знадобиться їм у практичній діяльності.

Модуль 2. Морфологія української мови.

Тема 1. Словотворення. Морфеміка.

У розділі «Словотворення» звертається увага на способи й засоби словотвору в сучасній українській мові, на вироблення навичок словотвірного та етимологічного аналізів. Це сприятиме вихованню у студентів чуття мови, підвищенню грамотності.

У процесі опрацювання «Морфеміки» студенти вивчать морфемну будову слова, типи, значення й функції морфем, вдосконалюватимуть навички морфемного аналізу.

Тема 2. Морфологія.

При вивченні розділу «Морфологія» студенти мають усвідомити принципи виділення частин мови, вивчити лексичні, морфологічні, синтаксичні та словотвірні особливості кожної частини мови. Одержані знання з морфології допоможуть учителям початкових класів сформулювати в учнів граматичні поняття, виробити навички побудови граматично правильного мовлення.

Модуль 3. Синтаксис української мови. Пунктуація.

Тема 1. Синтаксис. Основні синтаксичні одиниці.

У процесі роботи над розділом «Синтаксис» з'ясовуються типи синтаксичних одиниць, їх значення, особливості побудови і вживання. Студенти отримають основи наукових лінгвістичних знань про традиційні та нові підходи щодо класифікації синтаксичних одиниць, категорій і понять, беручи за основу структурно-семантичний аспект, що сприяє розвитку й удосконаленню культури усного й писемного мовлення.

Тема 2. Пунктуація.

Під час вивчення «Пунктуації» виробляються навички синтаксичного аналізу речень, удосконалюються навички пунктуаційно правильного письма. У процесі вивчення всього курсу сучасної української літературної мови принагідно розглядаються питання стилістики, що сприяє збагаченню мови студентів, привчає

їх бережно ставитися до слова, дбати про культуру свого мовлення й мовлення своїх вихованців

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	СРС		л	п	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1/Модуль 1. Фонетика. Лексикологія. Орфографія.												
Тема 1. Фонетика і фонологія. Орфоепія		2	4			8						
Тема 2. Графіка. Орфографія.		2	4			8						
Тема 3. Лексика і фразеологія. Лексикографія.		4	2			5						
Разом за Розділом 1	39	8	10			21						
Розділ 2/Модуль 2. Морфологія української мови.												
Тема 1. Словотворення. Морфеміка.		4	2			10						
Тема 2. Морфологія.		6	8			15						
Разом за Розділом 2	45	10	10			25						
Розділ 3/Модуль 3. Синтаксис української мови. Пунктуація.												
Тема 1. Синтаксис.		8	6			15						
Тема 2. Пунктуація.		6	6			10						
Разом за Розділом 3	51	14	12			25						
ІНДЗ												
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин	135	32	32			71						

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетика української мови. Предмет і завдання фонетики. Голосні звуки, їх класифікація. Приголосні звуки української мови, їх фонетична характеристика.	2
2	Зміни приголосних у потоці мовлення. Асиміляція приголосних. Дисиміляція приголосних. Спрощення приголосних. Чергування голосних та приголосних звуків.	2
3	Українська орфографія. Написання слів разом, окремо, через дефіс.	2

4	Слово як основна одиниця мови. Омоніми, пароніми. Синоніми, антоніми. Формування лексичної системи української мови.	2
5	Фразеологія.	1
6	Українська лексикографія. Типи словників.	1
7	Словотвір. Морфемна будова слова (морфеміка).	1
8	Іменник.	2
9	Прикметник. Займенник.	1
10	Числівник.	1
11	Дієслово. Дієслівні форми.	1
12	Прислівник. Службові слова.	1
13	Синтаксис як учення про будову зв'язного мовлення.	1
14	Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця	2
15	Речення як комунікативна синтаксична одиниця. Двоскладне речення.	2
16	Односкладне речення. Просте ускладнене речення.	2
17	Складне речення. Складносурядне речення.	2
18	Складнопідрядне речення.	2
19	Безсполучникове і багатокomпонентне речення.	2
20	Пунктуація.	2
	Усього	32 год.

4.2. Теми семінарських (практичних) занять 4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і завдання фонетики. Голосні звуки Приголосьні звуки, їх класифікація.	2
2	Асиміляція приголосьних. Фонетична транскрипція Спрощення приголосьних. Чергування голосних та приголосьних звуків.	4
3	Українська орфографія. Правопис найуживаніших префіксів і суфіксів. Правопис слів з великої літери. Написання слів разом, окремо, через дефіс.	2
4	Слово як основна одиниця мови. Омоніми і пароніми. Синоніми і антоніми. Формування лексичної системи української мови. Склад української лексики з стилістичного погляду. Активна і пасивна лексика.	2
5	Фразеологія української мови. Українська лексикографія. Типи словників.	2
6	Словотвір. Морфемна будова слова (морфеміка).	2
7	Іменник. Прикметник.	2
8	Займенник. Числівник.	2

9	Дієслово і дієслівні форми.	2
10	Прислівник. Службові частини мови. Вигуки.	2
11	Словосполучення як некомунікативна синтаксична одиниця.	2
12	Двоскладне речення. Односкладне речення.	2
13	Складне речення. Складнопідрядне речення.	2
14	Складнопідрядне речення. Безсполучникове речення.	2
15	Пунктуація української мови.	2
	Разом	32 год.

4.4. Завдання для самостійної роботи 4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Фонетика. Лексикологія. Орфографія.	21
2	Словотворення. Морфеміка. Морфологія української мови.	25
3	Синтаксис та пунктуація української мови.	25
	Разом	71

Індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів Розділи «Фонетика», «Лексикологія», «Орфографія».

Студент повинен знати:

- класифікацію голосних і приголосних звуків;
- зміни приголосних у потоці мовлення /асиміляція, дисиміляція, спрощення/
- закономірності складоподілу в українській мові;
- особливості фонетичної транскрипції;
- систему фонем української мови;
- правила написання слів;
- класифікація української лексики;

Студент повинен уміти:

- записати текст, речення фонетичною транскрипцією;
- зробити фонетичний аналіз слова;
- зробити морфемний і словотворчий аналіз слів;
- встановити і пояснити всі наявні або можливі фонетичні процеси;
- з'ясувати принципи правопису, правила написання слів;
- зробити лексичний аналіз слова.

Виконати практично:

1. Виписати уривок тексту з твору української художньої літератури (письменник на літеру вашого прізвища) обсягом 60 слів і записати його фонетичною транскрипцією, виділивши склади.
2. Зробити фонетичний аналіз 5 слів, у яких не збігається кількість звуків і букв.
3. З'ясувати всі наявні та можливі фонетичні процеси у словах тексту, пояснити їх.
4. Лексичний аналіз 5 слів.
5. Лексичний аналіз тексту.

6. Орфографічний аналіз тексту: пояснити орфограми з посиланням на джерело, вказати сторінку, параграф і пункт, де зафіксовано правило (див. Український правопис).

Розділи «Морфеміка», «Словотвір», «Морфологія»

Студент повинен знати:

- морфемну будову слова, типи морфем та їх значення;
- способи і засоби творення слів в українській мові;
- класифікацію частин мови;
- лексико – граматичні, морфологічні, словотвірні та синтаксичні особливості кожної частини мови.

Студент повинен уміти:

- робити повний та стислий морфемний аналіз слова;
- робити повний та стислий словотвірний аналіз слова;
- визначати приналежність слів до частини мови у контексті;
- характеризувати лексико – граматичні, морфологічні, словотвірні та синтаксичні особливості усіх частин мови;
- робити морфологічний аналіз усіх повнозначних і службових частин мови.

І блок.

ЗАВДАННЯ № 1.

З творів художньої української літератури (письменник на літеру вашого прізвища) виписати зв'язний текст на 60 слів. Визначити приналежність кожного слова до тієї чи іншої частини мови.

ЗАВДАННЯ № 2.

Зробити морфемний аналіз повнозначних частин мови (15 слів; 5 з них – повний).

ЗАВДАННЯ № 3.

Зробити словотворчий аналіз (у початковій формі) похідних повнозначних частин мови (15 слів).

ЗАВДАННЯ № 4.

З інверсійного словника української мови виписати 50 іменників з кінцевим – *р*; розподілити їх за групами (з коментарем).

ЗАВДАННЯ № 5.

Утворити всі можливі форми ступенів порівняння якісних прикметників (з тексту, 5 прикметників).

ЗАВДАННЯ № 6.

Провідміняти 5 словосполучень різних за значенням і будовою кількісних числівників (на означення десятків, сотень, тисяч) з іменниками, вказуючи паралельні форми.

ЗАВДАННЯ № 7.

На прикладі одного з дієслів (з тексту) продемонструвати три парадигми дієвідмінювання: теперішнього, майбутнього часів дійсного способу; наказового способу; минулого часу дійсного способу та умовного способу.

ЗАВДАННЯ № 8.

Зробити повний морфологічний аналіз повнозначних та службових частин мови частин мови (по 2 слова і 2 дієслівні форми).

ЗАВДАННЯ № 9.

Пояснити орфограми вписаного тексту (із вказівкою сторінки і джерела, звідки взято правило).

Завдання для самостійної роботи з розділу «Синтаксис і пунктуація»

І. Укласти таблиці:

Синтаксис словосполучення й простого неускладненого речення

- I. 1. Порівняльна характеристика синтаксичних одиниць (слово – словосполучення, словосполучення – речення, речення – складне синтаксичне ціле).
- I. 2. Вияв національної специфіки у словосполученнях української мови (відмінність у керуванні та узгодженні у словосполученнях української та російської мов) – за перекладними словниками.
- I. 3. Граматичні зв'язки у словосполученні.
- I. 4. Синтаксичні відношення у словосполученні.
- I. 5. Типи речень за відношенням до дійсності.
- I. 6. Типи речень за метою висловлювання та емоційним забарвленням.
- I. 7. Способи вираження простих підметів.
- I. 8. Способи вираження складених підметів.
- I. 9. Способи вираження простих дієслівних присудків.
- I. 10. Способи вираження складених і дієслівного присудків.
- I. 11. Тире між підметом і присудком.
- I. 12. Форми дієслова і способи вираження головних членів односкладних дієслівних речень.
- I. 13. Типи речень за емоційним забарвленням.
- I. 14. Способи вираження прямих додатків.
- I. 16. Способи вираження узгоджених та неузгоджених означень.
- I. 17. Оформлення невідокремлених прикладок (через дефіс, окремо, у лапках і без лапок).
- I. 18. Типи обставин за значенням і способи їх вираження.
- I. 19. Типи неповних речень (за типом пропущеного члена, за способом відновлення пропущеного члена).

Просте ускладнене речення. Складне речення

- I. 20. Синтаксичні відношення і значення при однорідних членах речення, способи їх вираження (типи сполучників та інтонації).
- I. 21. Синонімія та омонімія сполучників сурядності при однорідних членах речення.
- I. 22. Розділові знаки при однорідних членах речення.
- I. 23. Відокремлення узгоджених і неузгоджених означень.
- I. 24. Відокремлення прикладок.
- I. 25. Відокремлення обставин.
- I. 26. Пунктуація при вставних і вставлених словах і конструкціях.
- I. 27. Типи складносурядних речень і розділові знаки в них (до кожного типу дібрати приклад і побудувати схему).
- I. 28. Типи складнопідрядних речень і засоби зв'язку в них (до кожного типу дібрати приклад і побудувати схему).
- I. 29. Типи безсполучникових складних речень і розділові знаки в них (до кожного типу дібрати приклад і побудувати схему).

I. 31. Типи багатокомпонентних речень (до кожного типу дібрати приклад і побудувати схему).

II. Укласти й засвоїти словник-мінімум синтаксичних термінів (відповідно до програми та планів практичних занять)

III. 1. Граматичний аналіз синтаксичних одиниць

Синтаксис словосполучення й простого неускладненого речення

- III. 1. 1. Дібрати складне синтаксичне ціле на 35–40 слів. Виписати й класифікувати сполуки слів. Виписати всі словосполучення, позначивши головне слово; зробити повний граматичний аналіз 10 словосполучень різного типу.
- III. 1. 2. Дібрати 10 поширених двоскладних речень з різними типами підметів і присудків (не менше 10 слів у реченні). Зробити частковий граматичний аналіз 1 речення.
- III. 1. 3. Дібрати 10 поширених односкладних речень різних типів (не менше 10 слів у реченні). Зробити частковий граматичний аналіз 5 речень.

Синтаксис простого ускладненого і складного речення

- III. 1. 4. Дібрати 6 поширених простих речень різних типів (не менше 10 слів у реченні), підкреслити члени речення, надписати їх тип та спосіб вираження. Зробити повний граматичний аналіз 1 речення.
- III. 1. 5. Виписати 2 прості речення, ускладнені однорідними членами різних типів (не менше 10 слів у реченні). Зробити повний граматичний аналіз речень.
- III. 1. 6. Виписати 2 прості речення, ускладнені відокремленими членами різних типів (не менше 10 слів у реченні). Зробити повний граматичний аналіз речень.
- III. 1. 7. Виписати просте речення, ускладнене різними засобами (не менше трьох засобів). Зробити повний граматичний аналіз речень.
- III. 1. 8. Дібрати 4 двокомпонентних складносурядних речення різного типу. Визначити відношення і значення між предикативними частинам, а також засоби зв'язку. Зробити повний граматичний аналіз 1 речення.
- III. 1. 9. Дібрати 8 двокомпонентних складнопідрядних речення різного типу. Визначити тип за характером зв'язку підрядної частини з головною (одночленне чи двочленне), відношення і значення між предикативними частинам, а також засоби зв'язку. Зробити повний граматичний аналіз 1 речення.
- III. 1. 10. Дібрати 6 двокомпонентних безсполучникових складних речень різного типу. Визначити відношення і значення між предикативними частинам, а також засоби зв'язку. Зробити повний граматичний аналіз 1 речення.
- III. 1. 11. Дібрати багатокомпонентне складносурядне речення. Зробити повний граматичний аналіз.
- III. 1. 12. Дібрати багатокомпонентне складнопідрядне речення. Зробити повний граматичний аналіз.
- III. 1. 13. Дібрати багатокомпонентне безсполучникове речення. Зробити повний граматичний аналіз.
- III. 1. 14. Дібрати багатокомпонентне полізв'язкове речення. Зробити повний граматичний аналіз.

IV. Пунктуаційний аналіз тексту

Виписати складне синтаксичне ціле обсягом 45–50 слів, насичене розділовими знаками. Зробити пунктуаційний аналіз (з покликанням на «Український правопис» і вказівкою параграфа і пункту правила).

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни *Сучасна українська мова з практикумом* передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

Із метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, упровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, кейс-метод, проєктний метод тощо).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проєктно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (вправи; практичні завдання).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії.

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.
тестування.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються переважно такі **методи навчання**: лекція; метод проблемного викладу, пояснювально-ілюстративний; дослідницький; пояснення, розповідь, бесіда, дискусія; ділові ігри, моделювання; демонстрація, ілюстрація, спостереження; аналіз синтаксичних одиниць, конструкцій, пунктограм; тренувальні вправи, тестові завдання, усне й письмове

опитування.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, усебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- індивідуальні та групові завдання.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини навчального матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Оцінювання активності й знань студентів під час практичних занять, поточне підсумкове тестування за кожний модуль (змістовий модуль), різноманітні диктанти, знання основних термінів, оцінювання за реферат, індивідуальні завдання, знання основних термінів, робота з картками, складання схем, порівняльних таблиць, бліцопитування, фронтальне опитування.

Поточний контроль: індивідуальне опитування теоретичного матеріалу, перевірка виконання письмових завдань, самостійної роботи; диктантів; тематичних тестів.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського/лабораторного заняття; результати тестування тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумковий модульний контроль: комплексна модульна контрольна робота (тест, виконання практичних завдань – Модуль 3); тематичні тести (Модулі 1, 2, 3).

Підсумковий контроль з курсу: екзамен.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з сучасної української мови з практикумом

1. **Поточне оцінювання:** здійснюється на практичних заняттях або на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять чи при бажанні підвищити попереднє оцінювання).

Максимальний бал – 5.

НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

5 б. (оцінка «*відмінно*») виставляється студентові, якщо він:

- глибоко й докладно відповів на всі питання, поставлені йому викладачем (як основні, так і додаткові);
- уміє самостійно аргументувати всі висунуті ним теоретичні положення;
- ілюструє наведену у відповіді думку потрібними прикладами, до того ж не тільки запозиченими з підручників, а й дібраними самостійно;
- уміло зіставляє теоретичні відомості з матеріалом відповідних розділів шкільного курсу мови, усебічно доводячи спільність мовного факту або явища в науковій і шкільній граматиці;
- у своїй відповіді виявляє знання обов'язкової і додаткової спеціальної наукової літератури;
- вільно й правильно робить граматичний розбір, правильно аналізує лінгвістичні факти і явища на основі теоретичних положень курсу;
- відповідає виразною й бездоганною літературною мовою (з погляду вимови, наголосу, граматичної побудови і лексичного складу).

4 б. (оцінка «*добре*») виставляється, якщо студент:

- глибоко й докладно відповідає на всі питання, поставлені йому викладачем;
- уміє самостійно аргументувати основні теоретичні положення, які він викладає у своїй відповіді;
- ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, підібраними самостійно й запозиченими з підручника;
- зіставляє теоретичні відомості з матеріалом відповідних розділів шкільного курсу мови;
- виявляє знання обов'язкової спеціальної наукової літератури, рекомендованої викладачем курсу;
- правильно робить граматичний розбір та аналізує лінгвістичні факти і явища на основі теоретичних положень курсу, хоч при цьому у його відповіді і трапляються окремі незначні помилки, які після зауважень викладача він самостійно виправляє;
- відповідає виразною і літературною мовою (з погляду вимови, наголосу, граматичної побудови і лексичного складу).

1–3 б. (оцінка «*задовільно*») виставляється, якщо студент:

- у своїй відповіді виявляє знання й розуміння основного матеріалу курсу, хоч другорядних питань програми та окремих деталей курсу він і не засвоїв;
- уміє аргументувати висловлені думки та ілюструє їх потрібними прикладами, проте не виявляє при цьому достатньої самостійності, а обмежується, переважно, наслідуванням підручників та лекцій викладача;
- знає матеріал шкільного підручника;
- усієї обов'язкової спеціальної літератури, рекомендованої до курсу, не

засвоїв, однак із змістом кількох основних праць обізнаний;

- уміє робити граматичний розбір та лінгвістичний аналіз мовних фактів, проте при цьому припускається окремих несуттєвих помилок, які виправляє з допомогою викладача;

- допускає незначні мовленнєві помилки (із погляду вимови, наголосу, граматичної будови і лексичного складу).

0 б. (оцінка *«незадовільно»*) виставляється, якщо студент не засвоїв основного матеріалу курсу в цілому або одного з його розділів, якщо він виявив невміння робити граматичний розбір та лінгвістичний аналіз мовних фактів і явищ, не знає матеріалу шкільного підручника і допускає у своїй відповіді значну кількість орфоепічних, граматичних і лексичних помилок.

За системного порушення студентом під час відповіді орфоепічних, граматичних і лексичних норм літературної мови виставляється оцінка *«незадовільно»* з курсу *«Сучасна українська мова з практикумом»* незалежно від знань теоретичного матеріалу.

ВИМОГИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ДИКТАНТІВ

При доборі текстів для контрольних диктантів рекомендується додержуватися таких вимог:

Текст повинен бути суцільним, написаним літературною мовою, без наявності вузьких діалектизмів та професіоналізмів.

Обсяг диктанту на першому курсі – 210–230 слів, урахувавши й всі службові слова; на другому курсі – 230–240 слів.

Текст контрольного диктанту має бути насичений потрібними орфограмами і пунктограмами та пунктуацією на різні правила.

Для перевірки написання деяких складних слів або розстановки розділових знаків у складних синтаксичних конструкціях можна після суцільного тексту додавати кілька окремих речень, але обсяг усього диктанту не повинен перевищувати встановленої кількості слів. В окремих випадках із метою насичення тексту потрібними орфограмами і пунктуацією на різні правила можна дещо змінити, взяти для диктанту суцільний текст (вилучати окремі речення, вставляти або замінити окремі слова, змінювати окремі синтаксичні конструкції).

Доцільним слід визнати такий порядок диктування:

Викладач спершу прочитає весь текст диктанту, додержуючись відповідних орфоепічних норм літературної мови, потім він диктує текст окремими реченнями, а студенти їх записують; речення, особливо великі, повторюються викладачем окремими зв'язними частинами два-три рази.

Коли весь текст диктанту написаний, викладач ще раз його перечитає, а студенти в цей час перевіряють; читання тексту при цьому має бути уповільненим, щоб студенти змогли уважно його перевірити і виправити помилки. Після того, як весь текст прочитано, студенти негайно здають диктанти, спеціального часу для перевірки диктанту давати не слід. Диктант перевіряється викладачем, допущені помилки класифікуються й потім аналізуються в аудиторії під час практичних занять.

НОРМИ ОЦІНОК ДИКТАНТУ З СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Курс	Оцінка за наявності такої кількості помилок орфографічних і пунктуаційних			
	<i>5 б. Відмінно</i>	<i>4 б. Добре</i>	<i>1–3 б. Задовільно</i>	<i>0 б. Незадовільно</i>
I	0/0, 0/1	1/0, 1/2, 0/2, 0/3	1/5, 2/5, 2/3, 3/3, 3/0, 2/4, 0/6	4/4, 0/8, 0/7, 1/7, 4/0, 4/3, 4/2, 4/1

Під час підрахування дві негрубі помилки вважаються за одну, одна негруба помилка не враховується.

До негрубих помилок відносять такі:

- 1) у винятках з усіх правил;
- 2) у написанні великої літери, у складних власних назвах;
- 3) у заміні українських букв російськими;
- 4) у написанні прислівникових сполук, утворених від іменника з прийменниками;

5) у випадку, коли на місці одного розділового знака вжито інший;

6) у пропуску одного із парних знаків або у порушенні їх послідовності.

При підрахуванні помилок треба керуватися такими вимогами:

Помилкою вважається будь-яке відхилення від встановлених правил орфографії і пунктуації сучасної літературної мови. Неправильний перенос слів із рядка в рядок вважається за орфографічну помилку.

Орфографічна помилка в тих самих словах і на те ж правило вважається за одну помилку, проте орфографічна чи пунктуаційна помилка на одне правило, яка повторюється в різних словах, кожен раз вважається за окрему помилку.

Якщо за існуючими правилами слово, словосполучення чи речення потрібно виділити комами, а в диктанті таке виділення відсутнє або ж поставлена кома лише з одного боку, то відсутність однієї чи обох ком вважається за одну помилку.

Зовсім не враховуються звичайні описки та перестановка букв у слові, але за наявності у диктанті трьох і більше описок оцінку потрібно знижувати на один бал.

Не враховується розходження у написанні окремих слів у тексті диктанту і в тексті, написаному студентом, якщо такі слова мають подвійне написання у сучасній орфографії.

Знижується оцінка диктанту на один бал, якщо робота студента написана неохайно та багато в ній різних закреслень та виправлень. Помилки в тексті диктанту слід не тільки підкреслювати, а й виправляти, виносячи на поля окремі позначки.

НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

9–10 б. (оцінка «*відмінно*») виставляється студентові, якщо він:

- у самостійній роботі виявляє знання обов'язкової і додаткової спеціальної наукової літератури;

- вільно й правильно робить граматичний розбір, правильно аналізує лінгвістичні факти і явища на основі теоретичних положень курсу;

- оформлює роботу, дотримуючись орфографічних, пунктуаційних та каліграфічних правил.

7–8 б. (оцінка «*добре*») виставляється, якщо студент:

- у самостійній роботі виявляє знання обов'язкової і додаткової спеціальної наукової літератури;
- правильно робить граматичний розбір та аналізує лінгвістичні факти і явища на основі теоретичних положень курсу, хоч при цьому у його роботі і трапляються окремі незначні помилки, які після зауважень викладача він самостійно виправляє;
- виявляє меншу самостійність в аргументації й ілюструванні викладених ним теоретичних положень і в лінгвістичному аналізі мовних фактів;
- оформлює роботу, загалом дотримуючись орфографічних, пунктуаційних та каліграфічних правил, однак допускає деякі незначні огріхи, які на якість роботи не впливають.

5–6 б. (оцінка «*задовільно*») виставляється, якщо студент:

- у самостійній роботі виявляє знання і розуміння основного матеріалу курсу, хоч другорядних питань програми та окремих деталей курсу він і не засвоїв;
- уміє ілюструвати теоретичний матеріал потрібними прикладами, проте не виявляє при цьому достатньої самостійності, а обмежується, переважно, наслідуванням підручників та лекцій викладача;
- усієї обов'язкової спеціальної літератури, рекомендованої до курсу, не засвоїв, однак із змістом кількох основних праць обізнаний;
- уміє робити граматичний розбір та лінгвістичний аналіз мовних фактів, проте при цьому припускається окремих несуттєвих помилок, які виправляє з допомогою викладача;
- допускає іноді значні помилки (із погляду орфографії, пунктуації та каліграфічного оформлення самостійної роботи).

0 б. (оцінка «*незадовільно*») виставляється, якщо студент не засвоїв основного матеріалу курсу взагалі або одного з його розділів, якщо він виявив невміння робити граматичний розбір та лінгвістичний аналіз мовних фактів і явищ, не знає матеріалу шкільного підручника й припускається в самостійній роботі значну кількість орфографічних, граматичних і лексичних помилок, не дотримується каліграфічного оформлення роботи; не виконав самостійної роботи.

Критерії оцінювання домашніх завдань:

5 балів отримує студент, який виконав усі завдання та вправи. Засвоїв мовні норми та вимоги до сучасного писемного й усного мовлення. Уміє користуватися довідковою літературою. Виконує завдання відповідно до вимог, здійснює аналітичне опрацювання інформації наукового джерела.

4 бали отримує студент, який виконав усі завдання та вправи. Засвоїв мовні норми та вимоги до сучасного писемного й усного мовлення. Уміє користуватися довідковою літературою. Виконує завдання відповідно до вимог, здійснює аналітичне опрацювання інформації наукового джерела. Однак припускається незначних помилок у визначенні мовних норм, 2–3 помилки в правописі слів, у застосуванні розділових знаків.

3 бали – студент одержує за умови виконання всіх завдань, однак припускається 4–5 орфографічних чи пунктуаційних помилок; трапляються незначні порушення при виконанні завдань. Загалом володіє мовною термінологією.

2 бали отримує студент, який виконує лише частину завдань. Припускається

6–9 помилок, порушує логіку аналізу, викладу матеріалу. Виявляє слабкі знання мовної термінології.

1 бал засвідчує епізодичні знання, виконує лише окремі вправи. Припускається більше 10 помилок. Студент може при аналізі сплутувати мовні факти, робить їх аналіз фрагментарно.

Контрольне оцінювання

Із сучасної української мови з практикумом студент має такі види контрольних заходів: письмову комплексну контрольну роботу за 1, 2, 3 змістові модулі, тематичні тести у 1, 2, 3 змістових модулях.

Модульна контрольна робота (МКР) – комплексна, що містить тестові завдання, виконання вправ на виявлення умінь і навичок, знання теоретичного матеріалу.

Критерії та норми оцінювання тестових завдань

Максимальна кількість балів за тестові завдання – 5 і визначається залежно від відсотку правильних відповідей.

5 балів – 90–100 %

4 бали – 70–80 %

3 бали – 50–60 %

2 бали – 30–40 %

1 бал – 10–20 %

0 балів – 1–10 %

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю

Запитання та завдання для самоперевірки з розділу «Фонетика»:

1. Що називається фонемою?
2. Які функції виконують фонеми?
3. У чому відмінність фонем від звука? (Подати у вигляді порівняльної таблиці).
4. Скільки голосних і приголосних фонем в українській мові?
5. Чому в українській мові фонем менше, ніж звуків? Довести на прикладах.
6. У яких звуках реалізуються фонеми [и], [с], [сʲ], [ж], [г], [ф], [в] ?

Запитання та завдання для самоконтролю з розділу «Графіка»:

1. Дати характеристику графіки сучасної української мови.
2. Чи можна вважати сучасне українське письмо ідеальним? Чому?
3. Яке звукове значення букв Я, Ю, Є, Ї, Щ, Ъ?
4. Які букви позначають один, два, три і більше звуків? Підтвердити прикладами.
5. Які букви завжди позначають поєднання двох звуків?
6. Які букви двозначні і позначають один або поєднання двох звуків?
7. Яка буква не позначає окремого звука? Яка її функція?
8. Для чого використовуються нелітерні графічні знаки у писемному мовленні?
9. Які звуки позначають двома і більше буквами?

Запитання та завдання для самоконтролю з розділу «Орфографія»:

1. За якими принципами пишеться подвоєння у словах: ранній, знання, тонна? Відповідь аргументувати.
2. Які зміни у написанні складних та іншомовних слів передбачені в останньому виданні «Українського правопису»?

3. У чому зв'язок орфографії з графікою та орфоепією?
4. Дати короткий огляд історичного розвитку української орфографії.

Запитання та завдання для самоконтролю з розділу «Лексикологія»:

1. Що є предметом вивчення лексикології?
2. Дати визначення лексеми. Якими ознаками вона характеризується?
3. У чому відмінність лексичного значення слова (семантики) від граматичного?
4. Які групи слів характеризуються однозначністю?
5. У чому відмінність між омонімією і багатозначністю? Довести на прикладах.
6. На конкретних прикладах проілюструвати способи розмежування омонімії і полісемії.
7. Які типи переносних значень слова існують у мові?
8. Які способи перенесення значень при метафорах? Метонімії?
9. Які існують джерела утворення омонімів? Проілюструвати прикладами.
10. Довести, що твердження: «Синоніми – це слова, різні за звучанням та написанням, але однакові за значенням» – науково не точне.
11. Назвати шляхи і причини утворення синонімів. Підтвердити прикладами.
12. Чи можна розглядати перифрази і евфемізми як слова, близькі за значенням до синонімів? Навести приклади обох груп слів.
13. Скільки антонімічних пар можна дібрати до слова? Аргументувати.
14. Чи до всіх слів можна дібрати антонімічну пару? Чому?
15. У чому особливість контекстуальних синонімів і антонімів?
16. Які існують шляхи збагачення лексичної системи української мови?
17. Назвати ознаки власне українських слів.
18. За якими ознаками можна визначити старослов'янізми?
19. З якою метою письменники використовують у творах старослов'янізми?
20. У чому відмінність іншомовних слів від інтернаціоналізмів?
21. Які показники слів іншомовного походження?
22. Як засвоюється й асимілюється іншомовна лексика в українській мові?
23. Що необхідно враховувати, вживаючи запозичені слова?
24. На основі яких критеріїв виділяють активну і пасивну лексику сучасної української літературної мови?
25. Чому слова перейшли до складу застарілої (архаїчної) лексики?
26. Чому серед архаїзмів виділяють 2 групи слів?
27. Які причини виникнення неологізмів?
28. Яка доля неологізмів у лексичній системі кожної мови?
29. Чому письменники утворюють авторські неологізми?
30. Які способи творення неологізмів?
31. Чому лексика української мови поділяється на загальноновживану і стилістично закріплену?
32. Які виділяють семантично закріплені групи загальноновживаної лексики?
33. Засоби утворення емоційно забарвленої лексики.
34. Чому у творах художньої літератури використовуються всі групи лексики з стилістичного погляду? Аргументувати, залучивши уривки, речення із творів класичної та сучасної української літератури.

Запитання та завдання для самоконтролю з розділу «Фразеологія»:

1. З яким значенням вживається термін «фразеологія»?
2. У чому відмінність фразеологізму від слова, словосполучення, речення?
3. Які ознаки фразеологічних зрощень, фразеологічних єдностей і фразеологічних сполучень? Що лежить в основі виділення фразеологічних одиниць?
4. Типи фразеологізмів за структурою і способом вираження.
5. Чому у мові з'являються фразеологізми, коли те ж саме значення можна виразити окремим словом?
6. Чи завжди можна перекладати фразеологізм з однієї мови на іншу? Підтвердити прикладами.
7. Джерела української фразеології. Проілюструвати прикладами.

Запитання та завдання для самоконтролю з розділу «Лексикографія»:

1. З яким значенням вживається термін «лексикографія»?
2. У чому відмінність, специфіка енциклопедичних та філологічних словників?
3. Назвати найважливіші словники, видані до ХХ століття, у ХХ столітті, в останні роки.
4. У чому відмінність етимологічних словників від словників іншомовних слів?
5. Чим зумовлена велика кількість типів філологічних словників? Для яких потреб укладаються словники?
6. Які сучасні словники української мови Ви знаєте?
7. Якими словниками повинен користуватись учитель (вихователь дошкільного закладу) у своїй роботі?

4.9. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Екзамен

Поточне тестування та самостійна робота							Екзамен	Сума			
Розділ 1			Розділ 2		Розділ 3		Контрольна робота	Сам. роб.	Разом	Макс. 40	100
T1	T2	T3	T3	T4	T5	T6					
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60		

T1, T2 ... T6 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
74–81		
64–73		
60–63	задовільно	незараховано
35–59	незадовільно	
1–34	незадовільно	

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003.
2. Безпояско О. К. Іменні граматичні категорії. К.: Наукова думка, 1991.
3. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. К. Університетське видання «Пульсари», 2004.
4. Глазова О. П. Українська орфографія: Навч. посібн. Харків, 2004.
5. Глазова А. П. Українська пунктуація: Навч. посібн. Харків, 2004.
6. Горпинич В. О. Українська морфологія: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2002.
7. Горпинич В. О. Сучасна українська мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. К.: Вища шк., 1999. 207 с.
8. Гуйванюк Н. В., Кардашук О. В., Кульбабська О. В. Синтаксис сучасної української мови: Схеми і таблиці. Чернівці, 2003.
9. Гуйванюк Н. В., Кульбабська О. В. Складні ускладнені речення: Теоретично-практичний блок. Рекоменд. Міністерством освіти і науки України як навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. Чернівці: Рута, 2003.
10. Дудик П. С. Просте ускладнене речення. Вінниця, 2002.
11. Етимологія української мови: Навч. посібник для вищих навч. закладів / О. І. Потапенко, Л. П. Кожуховська, Л. Е. Довбня та ін. 2-е вид. доп. і випр. К.: Міленіум, 2003. 204 с.
12. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. Донецьк, 2001.
13. Історія української мови: Хрестоматія / Упорядники С. Я. Єрмоленко, А. К. Мойсієнко. К.: Либідь, 1996.
14. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. К.: ВЦ «Академія», 2000.
15. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. Вид. 2-е, уточн. і доп. Вінниця: Поділля-2000, 2003.
16. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилiстика української мови: Підручник. К., 2003.
17. Плющ М. Я., Грипас Н. Я. Граматика української мови в таблицях. К.: Вища шк., 2004.
18. Пономарів О. Стилiстика сучасної української мови: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль, 2000.
19. Пономарьова К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови // Початкова школа. 2010. № 12. С. 49–52.
20. Потєха Л. І. Опорні таблиці до курсу «Сучасна українська мова з практикумом»: Фонетика. Фонологія. Фономорфологія (морфонологія). Орфоепія. Графіка. Орфографія: навчальний посібник. вид. 5-е, зі змінами і доповненнями. Кіровоград, 2010. 228 с.
21. Русанівський В. М. Історія української літературної мови: Підручник. К., 2001.
22. Сучасна українська літературна мова / За ред. М. Я. Плющ. К.: Вища школа, 1994; 2000.

23. Сучасна українська літературна мова / За ред. О. Д. Пономаріва. К.: Либідь, 2001.
24. Ткаченко Є. М. Українська мова: Пунктуація: правила, вправи, диктанти. Навч. пос. – Харків: Консум, 2001.
25. Українська мова: Енциклопедія. К., 2000.
26. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова. К.; Літера, 2000.
27. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови. Підручник. К.: Академія, 2004.
28. Ющук І. Тести з правопису // Дивослово. 2007. № 1. С. 10–14.
29. Ющук І. Тести з правопису // Дивослово. 2007. № 2. С. 6–9.
30. Ющук І. П. Вступ до мовознавства. К.: Либідь, 2000.
31. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. 5-е вид. К.: Освіта, 2002.
32. Ющук І. П. Українська мова. К.: Либідь, 2003, 2004.
33. Яцимірська М. Т. Сучасна українська мова: Пунктуація. Навч. пос. Львів: ЛНУ, 2002.

Лексикографічний корпус української мови

1. Батюк Н. О. Фразеологічний словник: На допомогу вчителю. К.: Рад. шк., 1996. 235 с.
2. Бурячок А. А. Орфографічний словник української мови. Вид. 2, допрац. К.: Наук. думка, 2002. 464 с.
3. Бурячок А. А., Гурін І. І. Словник українських рим. К.: Наукова думка, 1979.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 2007.
5. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа, 1985.
6. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. К.: Либідь, 1995.
7. Головащук С. І. Українське літературне слововживання. К.: Наукова думка, 1985.
8. Горпинич В. О. Словник географічних назв України (Топоніми та відтопонімі прикметники): Близько 25 000 слів. К.: Довіра, 2001. 526 с.
9. Горпинич В. О. Словник географічних назв України. К.: Довіра, 2002.
10. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. К.: Знання, 2004. 367 с.
11. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови. К.: Радянська школа, 1986.
12. Демська О., Куьчицька І. Словник омонімів української мови. К. Наукова думка, 1999.
13. Етимологічний словник української мови. – Т. I – V. – К.: Наукова думка, 1982–2003.
14. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Либідь, 2001. 224 с.
15. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків: Фоліо, 2001. 540 с.
16. Інверсійний словник української мови / Відп. ред. С. П. Бевзенко. К.: Наукова думка, 1985.

- 17.Калашник В. С., Колоїз Ж. В. Словник фразеологічних антонімів української мови. К.: Довіра, 2001. 284 с.
- 18.Карпіловська Є.А. Кореневий гніздовий словник української мови. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» імені М.П. Бажана, 2002. 912 с.
- 19.Коваль А. П. Крилате слово. К.: Радянська школа, 1983.
- 20.Коваль А. П., Коптілов В. В. Крилаті вислови в українській літературній мові. К.: Вища школа, 1975.
- 21.Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Короткий словник перифраз. К.: Радянська школа, 1985.
- 22.Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів. К.: Радянська школа, 1988.
- 23.Короткий текстологічний словник–довідник / Упоряд. Л. Т. Коваленко. К. : Грамота, 2008. 160 с.
- 24.Культура мови на щодень / Н. Я. Дзюбишина-Мельник, Н. С. Дужик., С. Я. Єрмоленко та ін. / За ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Довіра, 2002.
- 25.Культура української мови: Довідник / За ред. В. М. Русанівського. К.: Орфоепічний словник / Укл.: М. І. Погрібний. К.: Радянська школа, 1984.
- 26.Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2006.
- 27.Морфемний словник / Укл. Л. М.. Полюга. К.: Радянська школа, 1983.
- 28.Новий тлумачний словник української мови: В 4-х томах / Укл. В. В. Яременко, О. Сліпушко. В 3-х т. К. : Аконіт, 2004.
- 29.Обернений частотний словник сучасної української художньої прози. К.: Наукова думка, 1998.
- 30.Орфоепічний словник української мови: В 2 т. / Уклад.: М.М. Пещак, В.М. Русанівський, Н.М. Сологуб, В.В. Чумак, Г.М. Ярун. К.: Довіра, 2001.
- 31.Плачинда С.Словник давньоукраїнської міфології. К.: Український письменник, 1993.
- 32.Полюга Л. М. Словник антонімів української мови. К.: Довіра, 2002.
- 33.Полюга Л. М. Словник антонімів. – К.: Радянська школа, 1987.
- 34.Полюга Л. М. Словник синонімів української мови. К.: Довіра, 2002.
- 35.Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. К.: Наукова думка, 1986, 1996.
- 36.Словник афіксальних морфем української мови / Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Карпіловський В. С., Недозим Т. І. К.: Наукова думка, 1998.
- 37.Словник афіксальних морфем української мови / Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Карпіловський В. С., Недозим Т. І. К.: Наукова думка, 1998.
- 38.Словник епітетів української мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. К.: Наукова думка, 1998.
- 39.Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка: У 3-х томах. К.: Наукова думка, 1978–1979.
- 40.Словник мови Шевченка: В 2-х томах. К.: Наукова думка, 1964.
- 41.Словник синонімів української мови: У 2-х томах / А А Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.. – К.: Наукова думка. 1999–2000.
- 42.Словник староукраїнської мови: У 2-х томах. За ред. Л. Гумецької. К.: Наукова думка, 1977–1978.

43. Сучасний орфографічний словник 50 000 слів: Для школярів, абітурієнтів, студентів, викладачів. Харків: Промінь, 2001. 672 с.
44. Тлумачний словник української мови / Укл. Ковальова Т. В., Коврига Л. П. Харків: Синтекс, 2002. 672 с.
45. Українська мова: Енциклопедія / Ред. кол. В. М. Русанівський та ін. К.: Українське видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000.
46. Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія, 2000.
47. Український орфографічний словник / Уклад.: М. М. Пещак та ін. 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Довіра, 2002. 1006 с.
48. Український орфографічний словник: Орфографічний словник української мови: Близько 143 000 слів / За ред. Л. М. Полюги. 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Довіра, 2002. 1006 с.
49. Фразеологічний словник української мови: У 2-х томах / Уклад. В. М. Білоноженко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. К.: Наукова думка, 1993.

5.2. Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до опрацювання курсу «Сучасної української мови з практикумом». – Кіровоград: Центр оперативної поліграфії «Авангард». – 2007. – 71 с. (співавторство). Електронний варіант.
2. Жигора І. В. Сучасна українська мова з практикумом (Фонетика і фонологія, Орфоепія, Орфографія, Лексикологія, Лексикографія, Фразеологія): Навчально-методичний комплекс. – РВВ КДПУ. – 2008. – 72 с. Електронний варіант.

5.3. Інформаційні ресурси

Електронні ресурси бази даних

1. Формування орфографічної грамотності молодших школярів: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/metodichniy-material-formuvannya-orfografichno-gramotnosti-molodshih-shkolyariv-10532.html>
2. Український правопис [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://yegorivkaschool.e-schools.info/pages/natsonalna-doktrina-rozvitku-osvti-na-2012-2021-roki>
4. Сучасна українська мова. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eduhub.in.ua/courses/suchasna-ukrajinska-mova>
5. Анатолій Мойсієнко Сучасна українська мова. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Moisiienko_Anatolii/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Leksykolohiia_Fonetyka/
6. Список літератури, рекомендований для самопідготовки студентів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://clg-phil.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/30deps/50modernukrlang/30edped/60selfstudlist>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка».

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється викладачем. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри і затверджується завідувачем кафедри.

3. Формат бланка – А4 (210×297 мм).